ڕۆمانی تاکسی و نەنکە ئاوریشمینە کوردەکە

سەباح ئیسماعیل

جاری وا هەیە بەڕێکەوت کتێبێك بەدەستەوە دەگریت و دەیخوێنیتەوە، ئەو کتێبە هێند کاریگەریت لا جێدەهێڵێت، ئیدی بەتۆپزی خۆی بەسەرتدا دەسەپێنێت و خۆیت پێ وەردەگێڕێت. ڕۆمانی تاکسییش بەو دەردەی بردم، کاتێك خوێندمەوە، سەیرم هاتێ، خۆ ئەمە باس لە خۆمان دەکات!
هەڵبەت قسەکردن و باسکردنی کۆمەڵگەی عەرەبی، بەهەمان شێوە باسکردنە لە کۆمەڵگەی کوردەواری، ئەدی هەمووان ڕۆژهەڵاتی نیین!

ڕەخنەگرێکی ئەرژەنتینی دوای خوێندنەوەی ڕۆمانی تاکسی گوتبووی:

وام هەستکرد باس لە شەقامەکانی بیونس ئایرس دەکات نەك قاهیرە.

ڕۆمانی تاکسی بەشێوازێکی تازەی ئەدەبی نووسراوە، نووسەر بەخۆی دەڵێت لەسەر بینای "مقامە"ی عەرەبی ڕۆنراوە، کە شێوازێکی نوێی پەخشانی دوا دوایی سەدەی چواری کۆچییە و لەسەر دەستی حەریری و هەمەدانی بڵاوبووەوە.

نووسەر لەم ڕۆمانەدا لە شێوەی ڕۆژنامەنووسێکی شارەزا و کارامە کۆمەڵێك قسەوباسی شوفێری تاکسییانی، کە ڕاستەوخۆ لە زار وەرگرتوون، کۆ کردوونەتەوە و ئەم ڕۆمانە بەپێزەی لێ بەرهەم هاتووە.

لە ڕۆمانەکەدا بەدەگمەن کێشەیەکی میسری دەبینیتەوە باس نەکرابێت. هەر لە هەژاری و نەخۆشی و نەخوێندەواری و گرانیی بازاڕ و کێشەکانی هاتوچۆ و کۆچ بەرەو هەندەران و هەردوو بزووتنەوەی بەرهەڵستکاری کیفایە و ئیخوان موسلمین و هەڵبژاردنە پڕ لە ساختەکارییەکان و نادیموکراسی لە وڵاتە عەرەبییەکانەوە، تا دەگاتە جەنگی کەنداو و نەمانی سەدام.

دەکرێت بڵێین ڕۆمانی تاکسی وەکو (شانۆیەکی گەڕۆك و کراوە) بەگشت خۆشی و ناخۆشی و خەم و ئاوات و ئازارەکانییەوە، ڕەنگدانەوەی ترپەی دڵی شەقامی میسرییە.

لەم ڕۆمانەدا خەونەکان سنوورێکی دیارکراویان نییە. کاراکتەرەکان ژینگە و ئاستی ڕۆشنبیری و تەمەنیان یەك لەوی دی جیاوازە.

ئەم ڕۆمانە تا ئێستاکێ 17 جار چاپکراوەتەوە و بەکوردییەوە بۆ پازدە زمان وەرگێڕراوە، لەوانە:

ئینگلیزی و ئیتالی و فڕەنسی و ئیسپانی و کرواتی و چینی و مالیزی و....

★ ★

ڕۆماننووس خالد ئەلخەمیسی کوڕی عەبدولڕەحمان ئەلخەمیسیی نووسەر و ڕۆژنامەنووسە. ساڵی 1962 لە قاهیرەی پایتەختدا هاتووەتە دنیاوە. جگە لە نووسین کاری بەرهەمهێنان و دەرهێنانی فیلمیش دەکات. ساڵی 1984 بەکالۆریۆسی لە زانستە سیاسییەکاندا وەرگرت، پاشان چووە فڕەنسا و لە زانکۆی سۆربۆن ماستەری لە سیاسەتی دەرەوەدا وەرگرت. جگە لە باوکی خاڵەکانیشی هەموو نووسەر بوونە و لە فڕەنسادا دەژیان، هەروەها (موفید شوباشی)ی باپیریشی ڕەخنەگر و ڕۆماننووس بووە، ڕۆمانێکی بەناوی "داوە سپییەکە"وە نووسیوە و لە ساڵانی چلەکانی سەدەی ڕابردوودا دیوانێکی شیعری دەرکرد و بەیەکێك لە باشترین دیوانە شیعرییەکانی ئەو ساڵانە ئەژمێر کرا.

دووەمین ڕۆمانی بڵاوکراوەی خالد ئەلخەمیسی بەناوی "کەشتییەکەی نووح"ـەوەیە، لەم ڕۆمانەدا لە قسەوباسی نێو تاکسییەوە دەیگوازێتەوە بۆ قسەوباسی دەرەوە.

★ ★

لە کاتی وەرگێڕانی ڕۆمانەکەدا بەتەلەفۆن پێوەندیم بەنووسەر خالد ئەلخەمیسییەوە کرد و داوای ڕەزامەندییم لەسەر وەرگێڕانی کتێبەکە بۆ کوردی لێ کرد و پاشان گەر بتوانێت پێشەکییەکیش بۆ وەرگێڕراوی ڕۆمانەکەی بنووسێت، دەمودەست نووسەر خۆشحاڵیی خۆی بۆ وەرگێڕانی ڕۆمانەکەی بۆ کوردی دەربڕی و دوای مانگێك لەگەڵ نزیکبوونەوەی بەدووماهی هاتنی وەرگێڕانی ڕۆمانەکە بۆ کوردی پێشەکییەکی کورت و شاعیرانەی بۆ نووسیم. هەینێ پێشەکییەکەم خوێندەوە، قسەیەکی ڕەسووڵ هەمزەتۆڤی نووسەری ئاڤاریم بیرهاتەوە، کاتێك کوڕێك بۆ خوێندن دەیەوێت بچێتە مۆسکۆ، دایکی مۆچیاریی دەکات و پێی دەڵێت؛ کوڕی خۆم لەوێ زۆر بەوریاییەوە شووتی بشکێنە، نەکو ئاڤارییەکی تێدا بێت. مەبەستی لە پەڕاگەندەیی و بڵاوبوونەوەی میللەتەکەیەتی. بەم ئاوایە نووسەریش لەم پێشەکییە کورتەدا باس لە کوردێتی خاڵوانی دەکات. بۆیە چی شتێك بۆنی کوردی لێ بێت و کوردانە بێت ئەم خۆشیدەوێت.

ئەمەش پێشەکیی نووسەر خالد ئەلخەمیسییە بۆ ڕۆمانی بەکوردی کراوی تاکسی:

کاتێك دایکم لە ناوەختیدا ماڵئاوایی لێ کردین، من منداڵێکی پێنج ساڵانە و خوشکەکەم منداڵێکی پێنج مانگانەی بەر مەمکان بوو. ناچار چووینە لای نەنکم و باپیرمان (لە دایکمانەوە).

نەنکم کە پیرەژنێکی شەست و هەشتساڵە بوو، لە کاتێکدا جەرگی هێشتا بەمردنی دایکم، کە لە هەڕەتی لاویدا بوو هەر دەسووتایەوە، مەردانە خۆی کرد بەسەراسوێکەری دوو منداڵان.

نەنکم شێرانە بەڵام بەدەستێکی نەرمی ئاوریشم ئاسا و بەلێشاوێکی گەورەی خۆشەویستی و سۆز من و خوشکەکەمی پێگەیاند، تا من چوومە زانکۆ.

ئەوەبوو کاتێك ئەویش دڵە مەزنەکەی لە لێدان کەوت و جێیهێشتین، مردنێکی خۆش مرد، چونکە دڵنیا بوو، هەردوو کچەزاکەی دەستیان داری گرتووە و لە بەردەبازی مەترسی پەڕیونەتەوە.

نەنکم ناوی "حبە قراقیش" بوو، بەبنەچە نەوەی خێزانێکی کورد بوو...

ئەوەی ئێمە لێمان دەزانی ئەو لە ترسێکی گەورە خۆی دەرباز کردبوو، لە کۆتاییەکانی سەدەی نۆزدەهەمدا خۆی گەیاندبووە ئەسکەندەریە.

ئێستاش بۆم ساغ نەبووەتەوە وشەی "قەراقیش" مانای چییە، ئاخۆ لە زمانی کوردیدا بەرابەرێکی هەیە؟ یاخۆ ئایا ناوی "حبە" ناوێکی کوردیە یا تەنها نازناوێکە باوکی لەبەر خۆشەویستی بۆی داناوە؟ چونکە وڵاتی میسر ئەمدیو ئەودیو بکەیت ناوێکی وا بەدی ناکەیت.

لێ ئەوی دڵنیام لێی کەسایەتیی ئەو بریتی بوو لە یەك باوەش تیشك، کە بچوایەتە هەر شوێنێك داوە زێڕینەکانی بەچوار لادا پرش و پەخشان دەکردن.

ژنێك بوو تا بڵێی جوان و خانمانە، خودان دوو چاوی سەوز و پێستێکی ناسکی ڕوونی پەمەیی و تیسکەکانی قژە سوورەکەی بەسەر سەری و لاجانگەکانیدا وەکو دوو زوڵفی سووری جوان شۆڕ بووبوونەوە، هەر لەمەشەوە من وا لە خۆم دەگەم، ژیانم دادەنییەکی گەلی کوردە، چەندێك ئەو عاشقی دەریای ئەسکەندەریە بوو، منیش ئەوەندە عاشقی ئەو بووم، هەر لە فەیز و دەستەندەیی ئەم ڕاستییەوە، ئەوی کورد و کوردانە بێت لام خۆشەویست و نازدارە.

خالد ئەلخەمیسی – میسر

2010/6/27

پاشی سێ ڕۆژان منیش دوای پرسیارکردن و تاوتوێکردنی مانای ناوی "حبە قراقیش"، بەنامەیەك وەڵامیم داوە و هەردوو ناوەکەم ڕوون کردبووەوە، جا نازانم چەندێك تێیدا سەرکەوتوو بوومە. بەئومێدم هەر ڕۆشنبیرێك ڕوونکردنەوەیەك، یا ڕایەکی جیاوازتری لەمەی من هەبێت، بێتە وەڵام. ئەمەش دەقی نامەکەیە:

الكاتب المبدع خالد الخميسي
تحية طيبة وبعد...
سرني كثيرا ان جدتك كانت كردية، وزاد من سروري ان انامليها الرقيقة كالحرير ساهمت في تكوين شخصيتك، والذي جعلني ان اتباهى بقيامي بهذا المجهود، اي ترجمة ابداعك الباهر هذا الى لغة قومي، هو هذا الخيط الحريري الجميل الذي يربط بيننا.

اما عن اسم (حبة قراقيش) ففي محيطنا نساء كثيرات يحملن اسم حبة، والتصغير للاسماء شائع بين الاكراد، وهكذا فان عائشة تتحول الى ئايشه، وخديجة تتحول الى خه جه، وفاطمة الى فاته، وهكذا دواليك، وقياسا على ذلك، وفي اغلب ظني، ان حبة هي تصغير لمحبوبة او حبيبة، والله اعلم.
اما قراقيش، فالواضح انه جمع لقرقوش وقرقوش حاكم في زمن حكم احدى السلالات التركية القادمة في تركستان وحكمها في شمال العراق... وقد اشتهر بعدله رغم قسوته الشديدة في الحكم حتى غدا مثالا للغلظة والشدة، وقد انطبق عليها المفهوم الشرعي الشائع الذي يقول بان الحاكم العادل المستبد هو من احبة الله... وبيني وبينك ان الامام علي بن ابي طالب قد قال عن العراقيين انه لايحكمهم مستبد عادل، ولربما كانت اوضاعنا في العقود الاخيرة خير مصداق لهذا القول.

صباح اسماعيل – كركوك
Ojeen_sabah@yahoo.com